

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU SUDARANT SĄLYGAS LAIKYTI VAIRUOTOJO EGZAMINĄ TYRIMO

2024 m. balandžio 4 d. Nr. (24)SN-1)SP-36
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2024 m. sausio 3 d. buvo gautas pareiškėjos (*duomenys neskeltini*) (toliau – Pareiškėja), atstovaujamos jos atstovo pagal įstatymą (tėvo) (*duomenys neskeltini*), skundas dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu VĮ „Regitra“ sudarant galimybes laikyti vairavimo egzaminą; 2024 m. sausio 12 d gautas. pakoreguotas skundas.

Skunde rašoma, kad Pareiškėja turi negalią – nevaldo apatinės kojų dalies (nuo kelių), abiejų kojų. Pareiškėja galėtų vairuoti automobilį su rankiniu valdymu ir norėtų įgyti vairuotojo pažymėjimą, bet „Regitra“ visoje Lietuvoje neturi tokio automobilio. Vairavimo mokyklos neperka tokių automobilių, nes nėra daug klientų. Vairavimo mokyklos siūlė „Regitrai“ įsigyti tokį automobilį, tada mokyklos nuomotųsi tą automobilį ir asmenys vėliau galėtų jį vairuoti laikyti egzaminą.

Prie skundo buvo pridėtas „Regitros“ raštas, skirtas Lietuvos Respublikos Seimo nariui (*duomenys neskeltini*) (kopija skirta (*duomenys neskeltini*)). Rašto registracijos numeris nebuvo nurodytas, bet (*duomenys neskeltini*) informavo, kad „Regitros“ atsakymą gavo 2023 m. gruodžio 8 d. „Regitra“ rašte buvo nurodyta, kad vairuotojų egzaminavimo tvarka yra reglamentuojama Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2008 m. rugsėjo 10 d. įsakymu Nr. 1V-329 patvirtintu Motorinių transporto priemonių vairuotojų egzaminavimo sąlygų ir tvarkos aprašu (toliau – Tvarkos aprašas).

Pagal Tvarkos aprašo 29 punkto nuostatas: „B kategorijos TP, reikalingas praktikos egzaminui (išskyrus sujungtas su priekaba, kurios didžiausioji leidžiamoji masė didesnė nei 750 kg, o junginio didžiausioji leidžiamoji masė didesnė kaip 3500 kg, bet ne didesnė nei 4250 kg), skiria VĮ „Regitra“. Kitų kategorijų TP bei aprašo 30 punkte nurodytų TP pateikimu praktikos egzaminui rūpinasi egzaminuojamasis.“ Tvarkos aprašo 30 punkte nurodyta: „Egzaminuojamieji, kuriems dėl

fizinės negalios pagal kompetentingos medicinos įstaigos rekomendacijas leidžiama vairuoti tik jų fizinei negaliai pritaikytas TP, praktikos egzaminą laiko su tokia TP.“

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolierė, pavaduojanti lygių galimybių kontrolierę, Edita Žiobienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė) 2024 m. sausio 16 d. raštu Nr. (24)SN-1)S-28 kreipėsi į Vidaus reikalų ministeriją (toliau – Ministerija) ir VĮ „Regitra“ ir paprašė motyvuotai paaiškinti, koku būdu asmenys su negalia gali laikyti vairavimo egzaminą ir gauti vairuotojo pažymėjimą; dėl kokių priežasčių Tvarkos apraše (29 ir 30 punktai) numatyta, kad asmenys su fizine negalia, kurie gali vairuoti tik pritaikytus automobilius, vairavimo praktikos egzaminui transporto priemonę turi organizuoti patys; ar „Regitrai“ turėti asmenims su negalia pritaikytų automobilių būtų neproporcinga našta; jei taip – buvo paprašyta tai pagrįsti.

Taip pat buvo paprašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2024 m. kovo 1 d. buvo gautas Ministerijos 2024 m. vasario 29 d. raštas Nr. 1D-1019, kuriuo buvo pateikti atsakymai į Tarnybos užduotus klausimus.

Rašte buvo nurodyta:

„1. Asmenims su negalia, norintiems laikyti vairavimo egzaminą, taikomi tie patys žingsniai ir didžiaja apimtimi ta pati tvarka kaip ir visiems kandidatams į vairuotojus:

Visų pirma, reikia atlikti nustatyta tvarka vairuotojų sveikatos tikrinimą, kurio tvarką reglamentuoja Vairuotojų sveikatos tikrinimo reikalavimų ir tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 31 d. Nr. 301 įsakymu „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“.

Antras privalomas žingsnis – mokytis vairavimo mokykloje ir išlaikyti teorijos žinių ir praktinio vairavimo įgūdžių arba tik praktinio vairavimo įgūdžių galutines įskaitas vairavimo mokykloje. Motorinių transporto priemonių ir jų junginių su priekabomis vairuotojų mokymą (teorijos žinių ir praktinio vairavimo įgūdžių mokymas) gali vykdyti vairavimo mokykla, t. y. įstaiga ar įmonė, kuriai Lietuvos transporto saugos administracijos direktoriaus nustatyta tvarka yra

suteikta teisė vykdyti tam tikros (-ų) kategorijos (-ų) transporto priemonių vairuotojų mokymą nurodytoje (-ose) mokymo patalpoje (-ose) ir vairavimo mokymo aikštelėje (-ėse).

Išlaikius egzaminus vairavimo mokykloje, VĮ „Regitra“ laikomi vairavimo teorijos ir praktikos egzaminai. Vienintelis besiskiriantis praktikos egzamino laikymo aspektas, kad, atsižvelgiant į turimą negalią, savo specifiniams poreikiams pritaikyta transporto priemone vairavimo egzaminui rūpinasi pats egzaminuojamasis. Egzaminui reikalinga transporto priemone visais atvejais rūpinasi ir norintys gauti teisę vairuoti B1, BE, C1, C1E, D1, D arba T (troleibusai) kategorijų transporto priemones.

2. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2005 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. 1V-186 „Dėl vairuotojo pažymėjimo blanko aprašymo ir privalomosios formos“, patvirtintos Vairuotojo pažymėjimo blanko aprašymo ir privalomos formos priedo „Vairuotojui taikomų apribojimų arba papildomos informacijos kodai“ II skyriaus nuostatos numato kiek gali būti skirtingų B kategorijos transporto priemonės pritaikymo variantų pagal asmens turimą negalią. Šiame priede pateiktas 51 pritaikymo kodas, t. y. egzistuoja 51 skirtingas pritaikymas, kad asmuo galėtų tinkamai valdyti transporto priemonę, o šie pritaikymai diegiami ir derinami tarpusavyje pagal kiekvieno individualaus asmens poreikius, todėl vienos B kategorijos transporto priemonės visoms negalioms pritaikyti negalima.

Pažymėtina, kad asmuo savaime drąsiau ir ramiau vairuotų tiksliai savo poreikiams pritaikytą transporto priemonę nei tokią, kurią būtų bandomą nekokybiškai pritaikyti kuo daugiau judėjimo negalios formų. Vien dėl šios priežasties yra tikslinga, kad kandidatas į vairuotojus vairavimo egzaminą laikytų būtent savo poreikiams pritaikyta transporto priemone.

3. Kaip nurodyta aukščiau, yra labai daug skirtingų kombinacijų kaip transporto priemonę galima pritaikyti asmeniui su judėjimo negalia. Taip pat pažymėtina, kad vairavimo egzaminą galima laikyti 12 miestų, kas reikštų, kad kiekviename egzaminavimo centre turėtų būti po kelias ar keliolika skirtingiems poreikiams pritaikytų transporto priemonių. Vidaus reikalų ministerijos žiniomis, iš 2021 m. vykdytų 93 026 B kategorijos vairavimo egzaminų, 24 (~0,02% atvejų) buvo laikyti asmeniui su negalia pritaikyta B kategorijos transporto priemone, 2022 m. – iš 116 815 B kategorijos egzaminų 15 (~0,01%) laikyti naudojant asmeniui su negalia pritaikytą transporto priemonę, 2023 m. – iš 107 865 egzaminų 21 (~0,02%) laikytas asmeniui su negalia pritaikyta transporto priemone. Detalesnis egzaminų pasiskirstymas pagal padalinius 2023 m.: Vilniaus – 10; Klaipėdos – 6; Kauno – 2; Alytaus, Tauragės ir Telšių po 1 laikytą praktikos vairavimo egzaminą. Visi šie egzaminai buvo laikomi egzaminuojamojo pasirūpinta transporto priemone.

Atsižvelgiant į šiuos duomenis, manytina, kad VĮ „Regitra“ būtų netikslinga patirti perteklinius kaštus įsigyjant įvairioms judėjimo negalioms pritaikytas B kategorijos transporto priemones, kadangi, net esant daugeliui pasirinkimų, jos gali neatitikti konkretaus asmens poreikių ir daugeliu atvejų jos gali būti nenaudojamos. Atitinkamai, dėl menko poreikio VĮ „Regitra“ neturi ir B1, BE, C1, C1E, D1, D arba T (troleibuso) kategorijų transporto priemonių. Turimais duomenimis, pasitaiko atvejų, kai egzaminuojamieji patys pasirūpina ir C, CE kategorijų transporto priemonėmis, nors jas turi ir VĮ „Regitra“.

Papildomai informuojame, kad, Vidaus reikalų ministerijos žiniomis, viena mokyklų, kuri organizuoja vairuotojų mokymą vairuoti B kategorijos transporto priemones, pritaikytas asmenims, turintiems judėjimo negalią, bei suteikia galimybę šias transporto priemones išsinuomoti ir naudoti egzaminavimo tikslais, yra Viešoji įstaiga Valakupių reabilitacijos centras. Manome, kad pagal turimą negalią, pareiškėja čia galėtų mokytis vairuoti, bei laikyti vairavimo egzaminą su įstaigos B kategorijos transporto priemone. Dėl mokyklų vykdomų mokymų taip pat galima kreiptis į Lietuvos transporto saugos administraciją, aktualią informaciją taip pat galima rasti Valstybės biudžetinės įstaigos Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos internetinėje svetainėje.“ (citatų kalba netaisyta).

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Tvarkos apraše nustatant, jog asmenys su negalia, kurie turi vairuoti jiems pagal jų fizinę negalią pritaikytus automobilius, vairavimo egzaminui transporto priemones turi organizuoti patys, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatų, pagal kurias „Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją privalo užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos.“

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo. Valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokį diskriminavimą dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems

vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties (Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis).

Konvencijos 20 straipsnyje („Asmens mobilumas“) numatyta: „Valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi veiksmingų priemonių, kad užtikrintų kuo savarankiškesnį neįgaliųjų mobilumą, įskaitant šias priemones:

a) sudaryti sąlygas neįgaliųjų mobilumui tokiais būdais ir tokiu laiku, kuriuos jie patys pasirenka, ir už prieinamą kainą;

b) sudaryti sąlygas neįgaliesiems gauti kokybišką mobilumą palengvinančias priemones, įrenginius, pagalbines technologijas ir pagalbinių bei tarpininkų pagalbą, įskaitant galimybę jais pasinaudoti už prieinamą kainą;

c) organizuoti mobilumo gebėjimų mokymą neįgaliesiems ir specializuotam personalui, dirbančiam su neįgaliaisiais;

d) skatinti, kad įmonės, gaminančios mobilumą palengvinančias priemones, įrenginius ir pagalbines technologijas, atsižvelgtų į visus neįgaliųjų mobilumo aspektus.“

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu.

Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o

diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 7 dalyse.

Nagrinėjamu atveju Pareiškėja turi fizinę negalią – nevaldo abiejų kojų apatinės dalies (nuo kelių). Pareiškėja norėtų įgyti vairuotojo pažymėjimą, bet „Regitra“ neturi pritaikyto automobilio vairavimo egzaminui. Pagal Tvarkos aprašo nuostatas (29 ir 30 punktai), vairavimo egzaminą laikantys asmenys su fizine negalia, kuriems leidžiama vairuoti tik jų fizinei negalia pritaikytas transporto priemones, praktikos egzaminui tinkamą transporto priemonę turi susiorganizuoti patys.

Primintina, kad pagal Lygių galimybių įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatas: „Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją privalo užtikrinti, kad visuose

teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos.“

Ministerija pateikė informaciją, kad vienintelis aspektas, kuo skiriasi asmenų su fizine negalia praktinių vairavimo egzaminų tvarka nuo asmenų be negalios egzamino laikymo tvarkos, yra tai, kad atsižvelgiant į turimą negalią savo specifiniams poreikiams pritaikyta transporto priemone vairavimo egzaminui rūpinasi pats egzaminuojamasis.

Ministerija informavo, kad pagal vidaus reikalų ministro 2005 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. 1V-189 patvirtinto Vairuotojui taikomų apribojimų ar papildomos informacijos kodų II skyriaus nuostatas yra numatytas 51 skirtingas B kategorijos transporto priemonės pritaikymas. Ministerija papildomai pateikė informaciją, jog pritaikymai diegiami ir derinami tarpusavyje pagal kiekvieno individualaus asmens poreikius, todėl vienos B kategorijos transporto priemonės visoms negalioms pritaikyti negalima.

Ministerija pateikė taip pat statistinę informaciją apie asmenų su judėjimo negalia, kuriems reikia laikyti egzaminą su jiems pritaikyta B kategorijos transporto priemone, kiekius: 2021 m. jų buvo 24 (iš viso B kategorijos vairavimo egzaminų 93 026); 2022 m. jų buvo 15 (iš viso B kategorijos vairavimo egzaminų 116 815); 2023 m. jų buvo 21 (iš viso B kategorijos vairavimo egzaminų 107 865). Vairavimo egzaminai vykdomi 12 skirtingų miestų. 2023 metais asmenys su judėjimo negalia su pritaikytomis B kategorijos transporto priemonėmis vairavimo egzaminus laikė Vilniuje (10 žmonių), Klaipėdoje (6 žmonės), Kaune (2 žmonės), Alytuje (1 žmogus), Tauragėje (1 žmogus), Telšiuose (1 žmogus).

Ministerija teigė, kad „Regitrai“ būtų netikslinga patirti perteklinius kaštus įsigyjant įvairiomis judėjimo negalioms pritaikytas B kategorijos transporto priemones, kadangi, net esant daugeliui pasirinkimų, jos gali neatitikti konkretaus asmens poreikių ir daugeliu atvejų jos gali būti nenaudojamos. Beje, atsižvelgiant į tai, kad yra 12 skirtingų miestų, kuriuose vyksta egzaminai, taigi kiekviename egzaminavimo centre turėtų būti po kelias ar keliolika skirtingiems poreikiams pritaikytų transporto priemonių.

Ministerija papildomai pateikė informaciją, kad tais atvejais, kai asmenys nori įgyti teisę vairuoti B1, BE, C1, C1E, D1, D arba T kategorijų transporto priemones, egzaminui reikalinga transporto priemone visais atvejais irgi rūpinasi egzaminuojamasis. Tai yra irgi daroma dėl menko poreikio.

Pagal Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (Konvencija) 2 straipsnio dalies nuostatas: „tinkamas sąlygų pritaikymas – būtini ir tinkami pakeitimai ir pritaikymas, dėl kurių

nepatiriama neproporcinga ar nepagrįsta našta ir kurių reikia konkrečiu atveju siekiant užtikrinti neįgaliesiems galimybę naudotis visomis žmogaus teisėmis ir pagrindinėmis laisvėmis lygiai su kitais asmenimis ar galimybę įgyvendinti šias teises ir laisves.“

Pažymėtina, kad pagal Jungtinių Tautų asmenų su negalia komiteto 2014 m. gegužės 22 d. Bendrąją pastabą Nr. 2 (2014) dėl Konvencijos 9 straipsnio „Prieinamumas“ 25 punkte rašoma: „Prieinamumas siejamas su grupėmis, o tinkamas sąlygų pritaikymas – su pavieniais asmenimis. Tai reiškia, kad pareiga užtikrinti prieinamumą yra *ex ante* pareiga. Todėl valstybės, Konvencijos Šalys, turi pareigą užtikrinti prieinamumą prieš gaudamos pavienio asmens prašymą patekti į tam tikrą vietą ar naudotis tam tikra paslauga.“, o 26 punkte: „Pareiga tinkamai pritaikyti sąlygas yra *ex nunc* pareiga, o tai reiškia, kad ji vykdytina nuo to momento, kai tų sąlygų reikia sutrikimų turinčiam asmeniui konkrečioje situacijoje, pavyzdžiui, darbovietėje ar mokykloje, kad jis ar ji galėtų naudotis savo teisėmis lygiai su kitais asmenimis konkrečiomis aplinkybėmis. Šiuo atveju prieinamumo standartai gali būti rodiklis, tačiau jie nebūtinai turi būti laikomi privalomais. Tinkamas sąlygų pritaikymas gali būti naudojamas kaip priemonė užtikrinti prieinamumą neįgaliam asmeniui konkrečioje situacijoje. Tinkamai pritaikant sąlygas siekiama individualaus teisingumo, nes užtikrinamas nediskriminavimas ar lygybė, atsižvelgiant į asmens orumą, savarankiškumą ir pasirinkimus. Taigi, asmuo, turintis retą sutrikimą, gali paprašyti tinkamai pritaikyti sąlygas, kurių neapima jokie prieinamumo standartai.“

Vertinant situaciją dėl vairavimo egzaminų laikymo asmenims su judėjimo negalia, manytina, kad nagrinėjamu atveju nėra įmanoma užtikrinti vieno ar kelių aiškių prieinamumo standartų, bet transporto priemonės turi būti pritaikytos asmens su negalia poreikiams. Atsižvelgiant į tai, ši situacija nagrinėtina per pareigą dėl tinkamų sąlygų sudarymo. Primintina, kad tinkamų sąlygų sudarymo pareigai yra taikytina neproporcingos ir nepagrįstos naštos kriterijai, kurie leistų nesudaryti tinkamų sąlygų asmeniui su negalia.

Atsižvelgiant į Ministerijos pateiktus argumentus dėl to, kad pagal teisės aktus yra 51 skirtingas automobilių pritaikymas, pritaikymus svarbu derinti su konkretaus asmens poreikiais, pritaikytų automobilių reikėtų 12 skirtingų miestų esančių egzaminavimo centrų, sutiktina, kad nagrinėjamu atveju „Regitrai“ ir Ministerijai kyla neproporcinga našta užtikrinti konkrečiam asmeniui su judėjimo negalia būtent jam tinkamą transporto priemonę vairavimo egzaminui. Konstatuotina, kad Ministerijos Tvarkos apraše nustatytas reikalavimas asmenims su judėjimo negalia, kuriems būtina pagal jų poreikius pritaikyta transporto priemonė, šia priemone vairavimo egzaminui rūpintis patiems, neprieštarauja Lygių galimybių įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatoms.

Neatsižvelgiant į tai, svarbu atkreipti dėmesį, kokiu būdu asmenys gali gauti jiems tinkamas transporto priemones patys.

Lengvojo automobilio ar jo techninio pritaikymo išlaidų kompensavimas yra reglamentuojamas Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatyme. Pagal šio įstatymo 21 straipsnio 1 dalies nuostatas: „Asmeniui, kurio judėjimo funkcijų sutrikimas yra ilgalaikis ir (ar) negrįžtamas, gali būti nustatomas lengvojo automobilio ar jo techninio pritaikymo išlaidų kompensacijos poreikis.“

Taip pat aktualus yra Lietuvos Respublikos tikslinių kompensacijų įstatymas, kurio 11 straipsnio 1 dalyje rašoma: „Asmenys, kuriems Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymo nustatyta tvarka nustatytas lengvojo automobilio ar jo techninio pritaikymo išlaidų kompensacijos poreikis ir kurie turi vairuotojo pažymėjimu patvirtintą teisę vairuoti lengvąjį automobilį, turi teisę vieną kartą per 72 mėnesius gauti 64 bazinių socialinių išmokų (toliau – BSI) dydžio lengvojo automobilio išlaidų kompensaciją ir (ar) iki 128 BSI dydžio lengvojo automobilio techninio pritaikymo išlaidų kompensaciją.“

Svarbu atkreipti dėmesį, kad tam, kad būtų suteikiama kompensacija lengvojo automobilio išlaidoms ir (ar) techniniam pritaikymui, asmuo su negalia jau turi turėti vairuotojo pažymėjimą. Atsižvelgiant į tai, kad vairavimo egzaminui reikalinga transporto priemonė asmenys su judėjimo negalia, kuriems reikalinga pritaikyta transporto priemonė, turi pasirūpinti patys, asmenims su negalia tampa ganėtinai sudėtinga įgyti teisę vairuoti. Ministerija Tarnybai teikė informaciją, kad pagal jų turimą informaciją, VšĮ Valakupių reabilitacijos centras organizuoja vairuotojų mokymą vairuoti B kategorijos transporto priemones, pritaikytas asmenims, turintiems judėjimo negalią, bei suteikia galimybę šias transporto priemones išsinuomoti ir naudoti egzaminavimo tikslais. Pagal VšĮ Valakupių reabilitacijos centras interneto tinklalapyje¹ skelbiamą informaciją vairavimo kursus asmenims su negalia finansuoja Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (iki 2024 m. sausio 1 d. – Neįgaliųjų reikalų departamentas). Svarbu, kad tokių subjektų, galinčių suteikti tinkamas transporto priemones, būtų pakankamai ir jų siūlomos transporto priemonės atitiktų įvairių asmenų su negalia poreikius.

Vadovaujantis Lygių galimybių 17 straipsnio 2 dalies nuostatomis, siūlytina Asmens su negalia teisių apsaugos agentūrai prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atkreipti dėmesį į skunde išdėstytą problemą bei imtis priemonių pagal poreikį

---

¹ <https://www.reabilitacija.lt/neigaliuju-vairavimo-mokykla/>

užtikrinti asmenų su negalia galimybes laikyti vairavimo egzaminus jų negaliai pritaikytomis transporto priemonėmis.

Atsižvelgdama į visa tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 ir 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 5 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Pripažinti Pareiškėjos skundą nepagrįstu, kadangi nepasitvirtino skunde nurodyti pažeidimai.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir Ministeriją, Asmens su negalia teisių apsaugos agentūrą prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė,
pavadojanti lygių galimybių kontrolierę

Edita Žiobienė